

Senja kommune

post@senja.kommune.no

Tromsø, 30.04.2021

Dette brevet sendes på vegne av Naturvernforbundet Troms, Nordnorsk Botanisk Forening, Norsk ornitologisk forening avd. Troms, Framtiden i Våre Hender Nord og Midt-Troms Naturlag.

Høringsuttalelse

Planprogram kommunedelplan for naturmangfold

Forum for natur og friluftsliv Troms er kjent med at Senja kommune har «Planprogram kommunedelplan for naturmangfold» på høring og offentlig ettersyn. FNF Troms er et samarbeidsnettverk mellom ulike natur- og friluftslivsorganisasjoner i Troms og det er på bakgrunn av disse interessene vi gir våre innspill.

Innhold

Sammendrag	1
Natur- og klimakrise som utgangspunkt for en kommunedelplan for naturmangfold	3
Naturkrisen.....	3
Hvordan går det med naturkrisen i Norge?	3
Bærekraftsmål 14 og 15 må inkluderes i planen	5
Kunnskapsgrunnlaget.....	5
Kommentarer til innhold og strategier for planen	6
Medvirkning og planprosess	7
Konkrete innspill på naturmangfold	7

Sammendrag

- En kommunedelplan for naturmangfold er et **viktig forvaltningsverktøy** i en tid med naturtap og klimakrise, flott at Senja kommune utarbeider en slik plan.
- Senja kommune består av **varierte, vakre og rike natur- med viktige strandsonerområder**.

- FNF Troms mener **naturkrisen også må beskrives** og gjerne erklæres da vi har en klima- og naturkrise.
- Bærekraftsmålene **14: Liv under vann og 15: Liv på land må inkluderes** som mål i planen.
- Det bør gis en nærmere beskrivelse av hvordan man skal **tette kunnskapshull og en plan for innhenting av kunnskap**- samt fastslå om man har fagpersoner som kan vurdere kunnskapen.
- Det bør gis en direkte henvisning til **naturmangfoldloven § 8 om lokal kunnskap**, planen er en god mulighet til å øke oversikten over denne type kunnskap om natur i kommunen.
- **Rutiner i forbindelse med saksarbeid som angår naturmangfold ønskes velkommen**, og bør involvere **tidlig medvirkning** av ressurspersoner (for eksempel kystfiskere, jegere m. fl) og organisasjoner, kvalitetssikring av kunnskapsgrunnlaget og innhenting av manglende kunnskap jmf. **føre-var prinsippet og naturmangfoldloven § 8.**
- Vi håper kommunen vil vurdere å **samarbeide med organisasjoner og eventuelt kunnskapsinstitusjoner om kartleggingsprosjekter**, og FNF Troms vil med glede delta i **referansegruppe i planprosessen.**
- Vi foreslår et seminar/webinar om **naturverdiene i kommunen** som del av medvirkningsprosessen.
- Vedlagt kartleggingsrapport fra Buskerud botaniske forening.

Planområdet er beskrevet slik i plandokumentet og viser til en fantastisk og variert natur i hele Senja kommune:

Senja kommune består av store og mangfoldige naturområder som strekker seg fra storhavet på yttersiden av Senja med et rikt marint liv bestående av viktige fiskeområder, områder med tareskog, skjellsandområder og flere registrerte områder med koraller. Øya Senja har en variert geologi og natur, av mange kalt et Norge i miniatyr. Landskapet varierer fra steile fjell som går rett i havet, til høyfjell, myrer og skogsområder med lauvtrær og kystfuru. Det er flere vassdrag og innsjøer med anadrom fisk i kommunen og mellom øya og fastlandet ligger et åpent fjordsystem. Fastlandsdelen av Senja grenser i nord mot den nasjonale laksefjorden Malangen. Her finner vi også Rossfjordstraumen, et poll- og strømsystem med ferskvann øverst og sjøvann i dypet. Området er vernet som marint verneområde. 6 Variasjonen og rikdommen i naturmangfold er reflektert i antall verneområder i kommunen. I tillegg til Ånderdalen nasjonalpark har kommunen 22 andre verneområder. Et område i Andfjorden er i tillegg under utredning som marint verneområde. Både sjø og land er viktige arealer for kommunen i forhold til næringsaktivitet, friluftsliv og som kulturbærer. Hele kommunen inngår derfor i planområdet, inkludert kommunens sjøarealer.

Natur- og klimakrise som utgangspunkt for en kommunedelplan for naturmangfold

Forum for natur og friluftsliv Troms vil først få gratulere Senja kommune med å være første kommune i region Troms som utarbeider en plan for naturmangfoldet sitt- etter det vi kjenner til.¹ Kunnskap om naturmangfold er et våre viktigste verktøy for å gjøre de beste valgene for den naturen vi alle er avhengige av fremover.

Naturkrisen

FNF Troms vil anbefale Senja kommune å oppdatere sin erklæring om klimakrise til en natur- og klimakrise i tråd med de funnene som er gjort blant annet gjennom FNs Naturpanel.² Hvis man velger å ikke gjøre dette mener vi det er direkte misvisende også utfra norske forhold.³ Naturpanelet har erklært en global naturkrise, men Norge er også en del av denne, og den naturen vi har igjen i nord bør vi forvalte med største forsiktighet og visshet om at dette er verdifullt i global sammenheng.

Nasjonalt må også Norge ivareta, beskytte, bevare, restaurere og forvalte naturen mye bedre enn i dag. Senter for bærekraftig arealforvaltning ved Universitet i Bergen har uttalt: «*Klimakrisen og samtidig dramatisk tap av biologisk mangfold og naturressurser utgjør den største utfordringen menneskeheten har stått overfor*».⁴ En annen tung rapport om tilstanden til naturmangfoldet i verden, og det pågående naturtapet kom nå i 2021; *The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review* og en av de knusende beskjedene het:

*We have collectively failed to engage with Nature sustainably, to the extent that our demands far exceed its capacity to supply us with the goods and services we all rely on.*⁵

Hvordan går det med naturkrisen i Norge?

FNF Troms håper at mer kunnskap om naturmangfoldet i våre kommuner i region Troms skal gjøre vårt eget naturtap mindre og at vi sammen kan ta vare på vår natur. Det kan virke som at Norge har mye natur igjen, og at naturtap ikke er noe som gjelder i Norge, dette medfører ikke riktighet som vist til ovenfor. Naturmangfoldet i Norge er også truet av en lang rekke utfordringer, men vi ser at arealendringer er det som påvirker aller mest.

¹ <https://naturkampen.sabima.no/>

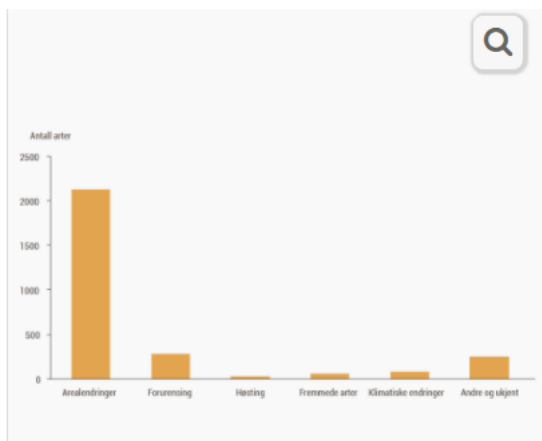
² <https://www.sabima.no/ipbes/> og her: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/arter-naturtyper/Naturpanel-ipbes/>

³ <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/arter/>

⁴ <https://www.uib.no/cesam>

⁵ The Dasgupta Review is an independent, global review on the Economics of Biodiversity led by Professor Sir Partha Dasgupta (Frank Ramsey Professor Emeritus, University of Cambridge). The Review was commissioned in 2019 by HM Treasury and has been supported by an Advisory Panel drawn from public policy, science, economics, finance and business. Rapporten kan leses i sin helhet her:

<https://www.gov.uk/government/publications/final-report-the-economics-of-biodiversity-the-dasgupta-review>

Arealendringer er den viktigste påvirkningsfaktoren for naturmangfold i Norge.⁶

Naturindeks for 2020 er en sammenstilling av eksisterende kunnskap om artene i Norge og dessverre ser man fortsatt tilbakegang for en rekke arter og naturtyper.⁷ Rødlista fra Artsdatabanken som publiseres for 2021 i disse dager har like nedslående nyheter om artsmangfoldet vårt og man ser at også såkalt vanlige arter nå er i fare.⁸ I tillegg kommer alt det vi ikke vet om naturen vi mister i Norge!⁹ Kommunedelplaner for naturmangfold er et viktig verktøy i kommunene for å motvirke ytterligere tap av artsmangfoldet, men vi mener det også er viktig at planen gir et riktig inntrykk av de utfordringene som truer naturen. Da må både natur og klimakrisen med- og en beskrivelse som gjenspeiler at også Norge har utfordringer med naturtap. I tillegg er det en nær sammenheng mellom naturtap og klimakrisen, og ikke minst vil naturlige karbonlagre, og vår kunnskap om dem være et viktig bidrag i klimakampen. Dette har blant annet Norsk Institutt for Naturforskning vist til i sin forskning.¹⁰ Å ta vare på natur vil også være gunstig rent økonomisk.

I planprogrammet står denne formuleringen i innledningen og det mener vi gir en feil fremstilling av situasjonen for det norske naturmangfoldet da det ser ut som for eksempel arealendringer bare er et globalt problem:

Det er mange trusler mot naturmangfoldet. På verdensbasis er nedbygging av arealer den største, tett fulgt av andre årsaker som forurensning, for mye høsting og spredning av skadelige organismer. I fremtiden vil klimaendringer bli en økende trussel.

Forum for natur og friluftsliv Troms mener på bakgrunn av dette at planen må vise til at vi har en pågående natur og klimakrise – og at også naturmangfoldet i Norge er truet av de utfordringene som påvises i de globale rapportene.

⁶ Arealendringer, forurensning, klimaendringer, høsting og fremmede arter representerer de fem store globale truslene mot biologisk mangfold. I Norge er arealendring den klart viktigste påvirkningsfaktoren. Andre og ukjente faktorer omfatter bl.a. støy og ferdsel, samt påvirkninger utenfor Norge. Kilde:

<https://www.artsdatabanken.no/Rodliste/Pavirkningsfaktorer>

⁷ https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1800/naturindeksfor norge2020_m1800.pdf

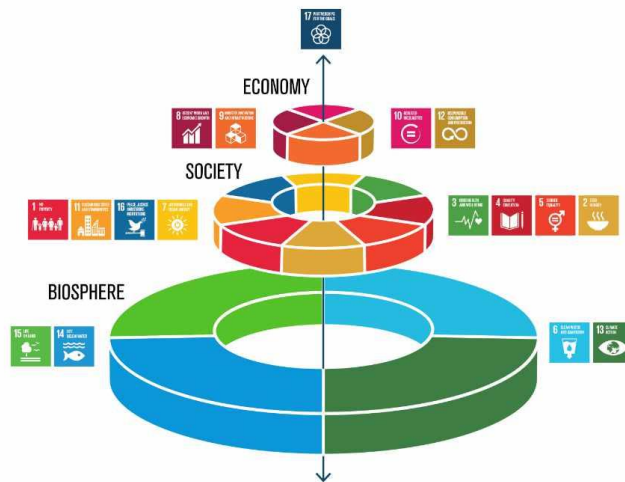
⁸ https://artsdatabanken.no/Pages/310214/Rodlista_for_arter_2021

⁹ <https://www.sabima.no/kunnskap-vi-trenger/>

¹⁰ <https://www.nina.no/english/News/News-article/ArticleId/4961>

Bærekraftsmål 14 og 15 må inkluderes i planen

FNF Troms mener det er veldig uheldig at bærekraftsmål 14: Liv under vann og 15: Liv på land er utelatt i en kommunedelplan for naturmangfold. Stockholm Resilience Center har laget figuren under som langt på vei illustrerer hvor viktig biosfæremålene er for alle de andre målene, og dette bør komme frem i planen som skal utarbeides for naturmangfold i Senja kommune.¹¹

Selv om Senja kommune ikke har valgt å fokusere på disse målene i overordnende planer, mener vi det må kunne være rom for det i en kommunedelplan som skal bidra til å oppfylle nettopp disse målene. I den nylige høringen av handlingsplanen for bærekraftsmålene ble det understreket fra flere høringsparter viktigheten av at klima og naturkrisen løses i sammenheng og at dette må vises i måten vi jobber med målene på.¹²

Vi anbefaler derfor at disse målene blir inkludert i kommunedelplanen på en uttrykkelig måte.

Kunnskapsgrunnlaget

FNF Troms mener det bør fremgå mer konkret hvordan man skal tette kunnskapshull for eksempel gjennom ytterligere undersøkelser- det er et kjent problem at databasene over naturmangfold i Norge ikke er gode nok, at det er litt tilfeldig om noe er kartlagt eller registrert og har store kunnskapshull, både for arter og naturtyper. Det vil derfor være en god anledning for kommunen i arbeidet med planen å oppdatere denne kunnskapen, i tillegg til å gjøre den eksisterende bedre tilgjengelig for alle aktører gjennom selve planen. Vi savner også en henvisning til hvordan man skal

¹¹ https://www.researchgate.net/figure/The-SDG-wedding-cake-Source-Stockholm-Resilience-Institute-The-European-Commission_fig4_339782904

¹² Innspill til handlingsplan for bærekraftsmålene:

Sabima: <https://www.regjeringen.no/contentassets/e9d3f55f146841d7a26751325e1b1e10/sabima.pdf>

Senter for bærekraftig arealbruk: <https://www.uib.no/cesam/141014/til-v%C3%A5ren-f%C3%A5r-norge-endig-en-nasjonal-handlingsplan-b%C3%A6rekraftsm%C3%A5lene>

Naturvernforbundet:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/1f617da02433435ebfacbe8bd4b86650/naturvernforbundet.pdf>

NINA: <https://www.nina.no/Aktuelt/Nyhetsartikkel/ArticleId/5086/NINAs-h-248-ringsinnspill-til-Nasjonal-handlingsplan-for-FNs-b-230-rekraftsm-229-l>

få vurdert og noen ganger verifisert ulike kilder av kunnskap- dette er viktig ifølge veilederen fra Miljødirektoratet.¹³

Arbeidet med kommunedelplanen vil også gi muligheter til å kartlegge mer av lokal økologisk kunnskap om naturen i kommunen og vi mener det vil styrke dette perspektivet om det er en presisering av at denne kunnskapen er en lovfestet kilde til kunnskap jmf. naturmangfoldloven § 8 og at det er en fordel å få systematisert mer av denne i prosessen til bruk i videre saksbehandling og arealforvaltning.

Kommentarer til innhold og strategier for planen

Handlingsplan for naturmangfold

Kommunedelplanen for naturmangfold skal ha en konkret handlingsplan med følgende tema:

- tiltak for å styrke kunnskapen om naturmangfoldet i kommunen
- tiltak knyttet til bekjemping av uønskede fremmede arter
- forslag til fremtidige kartlegginger og utredninger
- **tiltak for å dempe konflikt mellom samfunnsinteresser og naturinteresser (vår utheving)**

Arealnøytralitet og arealregnskap er forvaltningsverktøy som blir mer og mer aktuelle i lys av den pågående naturkrisen og en kommunedelplan for naturmangfold er viktig for å kunne realisere slike mål i kommunen. Vi håper Senja kommune vil ha mål om arealnøytralitet i den kommende arealplanen for kommunen og at planen som utarbeides nå skal bli en viktig nøkkel til å få til dette.

Når det gjelder handlingsplanen er den langt på vei positiv, men når det gjelder uthevet siste punkt er det jo ingen motsetning mellom naturinteresser og samfunnsinteresser- rapportene som er vist til i dette innspillet sier alle at vi må spille på lag med naturen i våre samfunn for naturen er grunnlaget for vår sivilisasjon- dette mener vi det er ønskelig å vise til i planer og at motstridende interesser mellom samfunn og natur i seg selv bør unngås.

Vi håper også at **hverdagsnaturen**, og ikke bare rødlisteartene, får et fokus i planen. Noen av våre fremste eksperter innen naturforvaltning og biologi sa nylig dette i en kronikk:

Den gamle forestillingen om at det er endeløst med natur å ta av der ute, at det holder å ta vare på noen få frimerker av spesielt verdifull og sjelden natur, og at vanlig skog, myr, og jord egentlig ikke har noen verdi og dermed kan brukes som salderingspost i samfunnets prioriteringer – den forestillingen er utdatert.

¹³ <https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arter-og-naturtyper/kommunedelplaner-for-naturmangfold/samle-eksisterende-kunnskap/>

Vi trenger all naturen vi har. Både av hensyn til klimaet, naturen, og oss selv. Derfor må vi satse på vinn-vinn-løsningene som er bra for både klima og natur.¹⁴

Det er svært positivt at planen legger opp til å utarbeide strategier og rutiner i forbindelse med planarbeid som omfatter naturmangfold og vi anbefaler i den forbindelse følgende:

- Tidlig involvering av organisasjoner, personer med lokal økologisk kunnskap som jegere, kystfiskere, laksefiskere, botanikere og andre relevante aktører.
- Rutiner for hvordan man skal kvalitetssikre eksisterende kunnskap.
- Rutiner for hvordan manglende kunnskap og føre-var hensyn skal håndteres i planarbeid. Dette for å unngå at naturverdier i ikke-kartlagte områder går tapt.

Medvirkning og planprosess

Forum for natur og friluftsliv Troms takker med glede ja til å sitte i en referansegruppe for denne kommunedelplanen.

Vi setter også pris på at kommunen ønsker å ta i bruk digitale hjelpemidler for å sikre folkemøter, møter og annen medvirkning. Kompetansen på nettmøter har økt blant svært mange siden vi fikk korona, og da er det en mulighet når smittevern hensyn hindrer vanlige møter. Likevel håper vi at også andre kanaler tas i bruk for de gruppene som kan ha viktig informasjon, men ikke er fortrolig med eksempelvis nettmøter.

Vi håper også kommunen vil vurdere et webinar som setter naturverdiene og informasjon om dem i fokus i forbindelse med planprosessen. Vi mener et slikt webinar hvor man involverer fagpersoner og lokale med god kunnskap vil løfte oppmerksomheten og kunnskapen om all den flotte naturen Senja kommune har- og samtidig åpne for muntlige innspill fra deltakerne. Naturmangfold kan fortone seg som et noe komplisert tema- og mange er kanskje ikke klar over at de besitter viktig kunnskap relevant for planarbeidet. Da er det viktig å legge til rette for muntlige samtaler om temaet.

Vår tilsluttede organisasjon Midt-Troms Naturlag har bred kompetanse på både insekter, flora og fugleliv og har meldt sin interesse for fremtidige kartleggingsprosjekter- gjerne i samarbeid med kommunen!

Konkrete innspill på naturmangfold

FNF Troms har mottatt en feltrapport fra Buskerud Botaniske Forening gjennom vårt nettverk fra deres kartlegging i 2019. De to rapportene kan leses her: <https://fnf-nett.no/troms/troms-far-sin-forst-kommunedelplan-for-naturmangfold-planprogram-pa-horing/>

De vil også bli lagt ved til Senja kommune pr. e-post.

Videre ønsker vi å løfte betydningen av strandsonen i kombinasjon med allmenn ferdsel i planarbeidet- strandsonen er rik på arter, funksjonsområder og viktig for opplevelsene knyttet til natur. Samtidig er strandsonen under press mange steder- derfor mener vi en god oversikt over naturverdiene her er viktige!

¹⁴ [Klimakrisen og naturkrisen må løses sammen – Ytring \(nrk.no\)](#)

Vi understreker også at dette er foreløpige innspill på naturmangfold, og at flere kan komme i prosessen.

Vi ønsker Senja kommune lykke til med planprosessen og ser frem til å kunne bidra i det videre!

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Troms

Christine Myrseth
Koordinator
FNF Troms

